

THAT'S ENTERTAINMANTE!

YOUDREAM - SUPERAMAS

MIA VAERMAN

Misschien redden de Superamas de podiumkunsten wel. Zo groot is het plezier dat van de scène spat, zonder toe te geven aan zogeheten publiekseisen. Mooie meiden, Hollywood glamour, tomeloze verbeelding, technologische hoogspanning en veel lol., dát wel. Tegelijk is hun werk doorweven met (Frans) filosofisch gedachtengoed. Tot vermaak van henzelf én van de toeschouwer.

De Superamas zijn zes kunstenaars van diverse komaf: plastische kunst, theater, industrieel design en muziek. In 2002 startten ze vanuit Kortrijk als reactie tegen 'theater met een boodschap'. Zij willen alleen vragen stellen, geen antwoorden geven. Ze boksen producties in elkaar waarvan moeilijk valt uit te maken of ze eerst met de inhoud, dan wel met de vorm aan de slag gaan. Ze knutselen met film, televisie, internet, klankbanden, microfoons en camera's. Ze spelen met de acteur en met de toeschouwer, sollen met mannen en vrouwen in sexy outfits. Ze lachen met onze Europese identiteit en nemen een loopje met (beelden van) de werkelijkheid. Hun ingenieursoog bekijkt de realiteit als manipuleerbare fictie. Ook verhaalstructuren halen ze vakkundig uit elkaar en naaien ze averechts weer aaneen. Tot we er niets meer van begrijpen en alles duizelt. De zichtbare realiteit splitst zich op voor onze ogen, en ons zelfbewustzijn wankelt.

Het collectief houdt kantoor in Brussel en zwermt met haar voorstellingen uit over Europa en verder. Ook zelf zijn de makers en acteurs van het Frans-Oostenrijks gezelschap afkomstig uit vele verschillende landen afkomstig. Dat moet behoorlijk wat geknoei opleveren met het European English dat ze onderling allicht spreken. Dat idee krijg je toch op het toneel: naast Engelse dialogen duiken Franse, Italiaanse en zelfs Nederlandse en Deense zinnen op – tot groot jolijt van wie de gore praat toevallig begrijpt. Samen vormen de Superamas dus een onmogelijke mix van (cultureel bepaalde) talen, opinies en gewoonten. Laat daar deconstructief denken op los en je krijgt een complete kakofonie. Of vernuftig entertainment. Entertainmante, zoals de Fransen het uitspreken. Entertainment, als de Vlaming het zegt.

DROMEN OP SCÈNE

Youdream begint met een virtuele chatsessie. Acht Europeanen vertellen elkaar hun dromen, afwisselend in beeld op een scherm opgesplitst in vier. Ze babbelen, verleiden, faken. Zeuren doen ze ook, maar alleen als het andere geslacht er niet bij is. De Belg doet alsof hij hard sport, de Fransman geeft zich uit als Italiaan. Het Poolse meisje veinst naïviteit, het Deense lijkt preuts. Stereotypen. Als na een tijd het scherm opgetrokken wordt, blijkt dat alles op de scène zelf werd geregistreerd, live. Spelen met wat hier of elders gebeurt: nog zo'n truc van de Superamas. Op www.youdream.be kan je ook al hun andere hilarische chatsessies bekijken – ooit willen ze er een heuse tv-show van maken.

Dan verplaatst het spektakel zich naar de zaal. Wie wil mag zijn droom vertellen, acteurs zullen hem dan live op scène uitbeelden. De toeschouwers aarzelen: dromen zijn intiem, gênant, fragmentarisch of te complex om te vertellen. Even valt de voorstelling ongemakkelijk stil. Iemand neemt de micro, maar er komt geen droom uit zijn gedachten gerold. Dreamer's block. Een tweede vertelt iets onbegrijpelijks in het Engels, herhaalt het even onverstaanbaar in het Frans - de acteurs mimeren vaag wat. Een derde toeschouwer beschrijft eindelijk een zorgvuldig opgebouwde droom met de klassieke ingrediënten: een familiaal kader, seks, ongepaste handelingen, ontoelaatbare intimiteiten, agressie. Even vreest de zaal dat de man zal vertellen hoe hij zijn moeder verkracht, maar het loopt goed af. Hij zal gewoon blij zijn als ze dood is, besluit hij. Weer worden taferelen uitgebeeld op de scène, iets intrigerender nu. Alleen overtuigen ze niet, hoe hard de acteurs er ook op getraind werden. Het is de enige passage in de voorstelling die flauw uitpakt – moeilijk is dat met die titel. Wellicht is het nog zoeken naar de goeie aanpak. Of meer mensen moeten hun droom laden op de Youdream-site. De compagnie belooft de beste uit te beelden bij de volgende voorstelling. Gaaf is wel dat de Superamas met

die website een constante interactie opzetten tussen hen en het publiek, voor de hele duur van de voorstellingenreeks. Publieksparticipatie is dat, zonder de naam te gebruiken. Als het aan hen ligt, bepalen we over een paar jaar met gsm vanuit de zaal de intrige van hun stukken.

MISE EN ABÎME

Na de droomsessie gaat de stop echt van de fles. Een laatste droomvertelster schetst een beeld dat opeens op groot scherm verschijnt: een Poolse prinses redt haar land door zich aan Napoleon over te geven. Maar halverwege het tafereel blijkt haar personage ineens een rol binnen een volgend drama, dat zich afspeelt op en naast een theaterpodium tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het liefje van de keizer is eigenlijk een verzetsstrijdster. In de nok van het theater waar ze het Napoleon-stuk speelt, seint ze berichten door naar de geallieerden. Theater in de film in een film binnen een stuk. De zwart-wit oorlogsfilm werd gedraaid in de Plateastraat in Gent: persoonlijke realiteit begint zich ook al te mengen in de intrige. Aan het eind komt de échte actrice, de Poolse Agata Maszkiewicz, het publiek salueren. Dan zie je haar opeens ook zitten tussen de andere toeschouwers. De kleren van de prinses zijn het enige houvast, de rest van het decor kantelt voortdurend. Het verhaal tolt zodanig dat je als (echte) toeschouwer dwaas wordt van het heen- en weerspringen tussen de verschillende vertellijnen. Je hersenen kunnen niet meer volgen en roepen om hulp. Eenduidigheid nu! Alstublieft! Het is een machtig moment in de voorstelling: enerzijds is er het besef van het spel, van het aanhoudende '*mise en abîme*', maar tegelijk kán je niet mee. Zo gebeurt dat natuurlijk ook in dromen.

Terug op de bühne van het Kaaitheater lopen filmbeelden en theatrale sketches gewoon door. Je herkent Napoleon met zijn frêle minnares, precies als op de set, maar ook figuren uit de films van de Coen brothers (No country for Old Men, Fargo, The Big Lebowski). De preutse Deense laat zich helemaal gaan in paaldansen, de goedaardige Zwitser gooit zich op de kettingzaag, de onhandige Belg wordt Texaanse sheriff. Niemand is nog wie hij eerst was, hoe hij eerst was. Personages spelen hun tegendeel. Maar spelen ze nu film, theater of tv? Of een droom? Waren de karakters in de chat box de echte acteurs? Wie zijn ze écht? Wat is écht? En wie zijn wij? Is dit deconstructie? Is dit postmodernisme? Stappen we nu binnen in de filosofie?

UNION DREAM

Werkelijkheid bestaat niet, zegt het postmoderne denken. Zogenaemde waarheid is fictie, zelf in elkaar gepuzzeld met ons rechtlijnige verstand. Weg ermee. Verhalen worden opgebroken, identiteiten vallen aan diggelen. Dit is geen nieuw discours. Het kenmerkte de filosofie en de kunst in het laatste kwart van de vorige eeuw. Ook het postdramatische theater deconstrueerde vanaf de jaren tachtig systematisch de klassieke voorstellingen. Dat post-tijdperk lijkt alweer voorbij. Toch fascineert in *Youdream* hoe je die deconstructie als toeschouwer bijna letterlijk aan den lijve ondervindt. Want het is onmogelijk om de facto met onsamenhangende feiten om te gaan, zelfs binnen de fictionele wereld van film en theater. Smachtend zoek je naar enige consistentie in het versplinterde parcours. Precies daarmee spelen de Superamas. De leperds. Zo ver sleurt je nood aan betekenis je als kijker mee dat je nog liever met de foute, dwaze Hollywoodfictie de bocht volgt dan de draad van het verhaal los te laten.

Maar er is nog meer aan de hand. Ook het laatste deel van *Youdream* heeft immers alles met dromen te maken. Eén. De overdadige eindscène waar alles door elkaar loopt, verwijst evengoed naar het ongebreidelde van echte nachtelijke dromen. In dromen kan álles. Ook een échte regenboog op scène kan. Twee. De acteur die in de huid van de coole sheriff kruipt, en de actrice in het rode bikinitje van de paaldanseres vervullen misschien hun eigen droom: die van een personage dat ze in het echte leven absoluut niet (durven) zijn. Onze nachtelijke fantasieën als persoonlijke remakes zijn filmscènes die ons eerder beroerden. Drie, tenslotte. Hoe de Superamas aan de slag gaan met clichés over Europeanen, zegt iets over de halfbewuste Europese identiteit die de Europeanen delen. Onze cultuur hangt immers aaneen van feiten die we gewild en ongewild hebben gefictionaliseerd tot een coherente geschiedenis. Napoleon en de Tweede Wereldoorlog, bijvoorbeeld. De slechten en de goeien. Veel van ons culturele verleden leren we tegenwoordig trouwens pas goed kennen via bioscoop en televisie. De Westerse identiteit wordt zo tot in haar diepste kern getekend door films, series, gefictionaliseerde biografieën... In die zin heeft het Europese samenhangsgevoel meer vandoen met gedeelde fictie – van *Jesus Christ Superstar* tot *Harry Potter VII* – dan met een bewuste gemeenschapsideologie.

Gezien op 10 december 2010 in Kaaitheater, Brussel.

Deze tekst kwam tot stand in het kader van Corpus Kunstcritiek, een initiatief van VTI - Vlaams Theater Instituut, met steun van Vlaams-Nederlands Huis deBuren. www.vti.be/corpuskunstcritiek

De teksten van het Corpus Kunstcritiek vallen onder de licentie [Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.0 Belgium](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/be/), wat betekent dat de teksten verspreid, maar niet veranderd mogen worden. Elke vorm van verkoop of betalende distributie is apart te onderhandelen, contacteer VTI.